

DYREKTYWA RADY

z dnia 15 grudnia 1997 r.

dotycząca ciężaru dowodu w sprawach dyskryminacji ze względu na płeć

(97/80/WE)

RADA UNII EUROPEJSKIEJ,

uwzględniając Porozumienie w sprawie polityki społecznej załączone do Protokołu (nr 14) w sprawie polityki społecznej, załączonego do Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską, w szczególności jego art. 2 ust. 2,

uwzględniając wniosek Komisji¹,

uwzględniając opinię Komitetu Ekonomiczno - Społecznego²,

stanowiąc zgodnie z procedurą określoną w art. 189c Traktatu, we współpracy z Parlamentem Europejskim³,

a także mając na uwadze, co następuje:

na podstawie Protokołu w sprawie polityki społecznej załączonego do Traktatu, Państwa Członkowskie, z wyjątkiem Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej, (zwane dalej „Państwami Członkowskimi”) pragnąc wprowadzić w życie Kartę Socjalną z 1989 r., zawarły Porozumienie w sprawie polityki społecznej;

Wspólnotowa Karta Socjalnych Praw Podstawowych Pracowników uznaje znaczenie zwalczania każdej formy dyskryminacji, w tym dyskryminacji ze względu na płeć, kolor skóry, rasę, opinie i przekonania;

ustęp 16 Wspólnotowej Karty Socjalnych Praw Podstawowych, dotyczący równego traktowania mężczyzn i kobiet stanowi, między innymi, że „powinny być wzmoczone działania w celu zapewnienia wprowadzenia w życie zasady równości mężczyzn i kobiet, w szczególności jeżeli chodzi o dostęp do zatrudnienia, wynagrodzenie, warunki pracy, ochronę socjalną, kształcenie, szkolenie zawodowe i rozwój kariery zawodowej”;

zgodnie z art. 3 ust 2 Porozumienia w sprawie polityki społecznej, Komisja konsultowała się z partnerami społecznymi na szczeblu Wspólnoty w sprawie możliwego kierunku wspólnotowych działań w zakresie ciężaru dowodu w sprawach dotyczących dyskryminacji ze względu na płeć;

¹Dz.U. C 332 z 7.11.1996, str. 11 oraz Dz.U. C 185 z 18.06.1997, str. 21.

²Dz.U. C 133 z 28.04.1997, str. 34.

³Opinia Parlamentu Europejskiego z dnia 10 kwietnia 1997 r. (Dz.U. C 132 z 28.04.1997, str. 215), Wspólne Stanowisko Rady z dnia 24 lipca 1997 r. (Dz.U. C 307 z 8.10.1997, str. 6) oraz Decyzja Parlamentu Europejskiego z dnia 6 listopada 1997 r. (Dz.U. C 358 z 24.11.1997).

Komisja, rozważając działanie Wspólnoty zalecone po takich konsultacjach, ponownie skonsultowała się z partnerami społecznymi w sprawie treści propozycji planowanej zgodnie z art. 3 ust. 3 tego Porozumienia; partnerzy społeczni ze strony pracowników przesłali Komisji swoje opinie;

po drugiej rundzie konsultacji, żaden z partnerów społecznych nie powiadomił Komisji o woli rozpoczęcia procesu, prowadzącego ewentualnie do zawarcia porozumienia, przewidzianego w Artykule 4 wspomnianego Porozumienia;

zgodnie z postanowieniami art. 1 Porozumienia, Wspólnota i Państwa Członkowskie postawiły sobie za cel, między innymi, poprawę warunków życia i pracy; skuteczne wprowadzenie w życie zasady równości traktowania mężczyzn i kobiet przyczyniłoby się do osiągnięcia tego celu;

zasada równości traktowania została ustanowiona w Artykule 119 Traktatu i dyrektywie Rady 75/117/EWG z dnia 10 lutego 1975 r. w sprawie zbliżenia ustawodawstw Państw Członkowskich dotyczących stosowania zasady równości wynagrodzeń dla mężczyzn i kobiet⁴ oraz w dyrektywie Rady 76/207/EWG z dnia 9 lutego 1976 r. w sprawie wprowadzenia w życie zasady równego traktowania kobiet i mężczyzn w zakresie dostępu do zatrudnienia, kształcenia i awansu zawodowego oraz warunków pracy⁵;

dyrektywa Rady 92/85/EWG z dnia 19 października 1992 r. w sprawie wprowadzenia środków służących wspieraniu poprawy w pracy bezpieczeństwa i zdrowia pracownic w ciąży, pracownic, które niedawno rodziły i pracownic karmiących piersią⁶ przyczynia się również do skutecznego wprowadzania w życie zasady równego traktowania mężczyzn i kobiet; dyrektywa nie powinna działać ze szkodą dla wyżej wymienionych dyrektyw dotyczących równości traktowania; pracujące kobiety objęte zakresem tej dyrektywy w równym stopniu powinny korzystać z przyjęcia zasad dotyczących ciężaru dowodu;

dyrektywa Rady 96/34/WE z dnia 3 czerwca 1996 r. w sprawie Porozumienia ramowego dotyczącego urlopu rodzicielskiego zawartego przez UNICE, CEEP i ETUC⁷ jest również oparta na zasadzie równego traktowania mężczyzn i kobiet;

odniesienia do „postępowania sądowego” i „sądu” obejmują mechanizmy, w drodze których spory mogą być przedkładane celem zbadania i rozstrzygnięcia niezależnym organom mogącym wydawać decyzje wiążące dla stron takich sporów;

określenie „postępowania pozasądowe” oznacza w szczególności takie procedury jak postępowanie pojednawcze i mediacja;

ocena faktów, z których można wywnioskować, że doszło do bezpośredniej lub pośredniej dyskryminacji, należy do sądów krajowych lub innych kompetentnych organów, zgodnie z prawem lub zwyczajem krajowym;

do Państw Członkowskich należy wprowadzenie, w jakimkolwiek właściwym stadium postępowań, zasad dowodowych, które są korzystniejsze dla stron skarżących;

⁴ Dz.U. L 45 z 19.02.1975, str. 19.

⁵ Dz.U. L 39 z 14.02.1976, str. 40.

⁶ Dz.U. L 348 z 28.11.1992, str. 1.

⁷ Dz.U. L 145 z 19.06.1996, str. 4.

niezbędne jest uwzględnienie szczególnych cech systemów prawnych niektórych Państw Członkowskich, między innymi gdy stwierdza się, że miała miejsce dyskryminacja, jeżeli strona pozwana nie przedstawia dowodu, który przekonuje sąd lub inny właściwe władze, że zasada równości traktowania nie została złamana;

Państwa Członkowskie nie muszą stosować zasad dotyczących ciężaru dowodu do postępowań, w których zadaniem sądu lub innego kompetentnego organu jest zbadanie okoliczności faktycznych sprawy; postępowania, o których mowa, to takie procedury, w których od strony skarżącej nie wymaga się udowodnienia faktów, ponieważ zbadanie stanu faktycznego sprawy należy do sądu lub kompetentnego organu;

strony skarżące mogłyby być pozbawione skutecznych środków realizacji zasady równości traktowania przed sądami krajowymi, jeżeli skutkiem przedstawienia dowodu jawnej dyskryminacji nie byłoby przesunięcie na stronę pozwaną ciężaru dowodu, że jej praktyka nie jest w rzeczywistości dyskryminująca;

Trybunał Sprawiedliwości Wspólnot Europejskich przyjął więc, że zasady dotyczące ciężaru dowodu muszą być dostosowane w odniesieniu do niewątpliwych przypadków dyskryminacji oraz, że dla skutecznego stosowania zasady równości traktowania, ciężar dowodu musi przejść na stronę pozwaną, jeżeli przedstawiony jest dowód takiej dyskryminacji;

o wiele trudniej jest udowodnić dyskryminację, jeżeli jest ona pośrednia; ważne jest zatem zdefiniowanie dyskryminacji pośredniej;

cel, jakim jest odpowiednie dostosowanie zasad dotyczących ciężaru dowodu, nie został skutecznie osiągnięty we wszystkich Państwach Członkowskich i zgodnie z zasadą pomocniczości, ustanowioną w art. 36 Traktatu oraz zasadą proporcjonalności, cel ten musi być osiągnięty na szczeblu Wspólnoty; niniejsza dyrektywa ogranicza się do minimalnego wymaganego działania i nie wykracza poza to, co jest dla tego celu niezbędne,

PRZYJMUJE NINIEJSZĄ DYREKTYWĘ:

Artykuł 1

Cel

Celem niniejszej dyrektywy jest zapewnienie, że działania podjęte przez Państwa Członkowskie dla realizowania zasady równości traktowania staną się skuteczniejsze, aby umożliwić wszystkim osobom, które uznają się za krzywdzone, ponieważ nie została do nich zastosowana zasada równości traktowania, potwierdzenie ich praw w procesie sądowym po wyczerpaniu możliwości przed innymi właściwymi organami.

Artykuł 2

Definicje

1. Do celów niniejszej dyrektywy, zasada równości traktowania oznacza, że nie istnieje jakakolwiek dyskryminacja ze względu na płeć, ani bezpośrednia ani pośrednia.

2. Do celów zasady równości traktowania, o której mowa w ust. 1, pośrednia dyskryminacja ma miejsce wtedy, gdy pozornie obojętny przepis, kryterium lub praktyka pogarsza sytuację znacząco większej części przedstawicieli jednej płci, chyba że przepis ten, kryterium lub praktyka jest właściwa i niezbędna oraz może być usprawiedliwiona obiektywnymi czynnikami nie związanymi z płcią.

Artykuł 3

Zakres stosowania

1. Niniejsza dyrektywa ma zastosowanie do:
 - a) sytuacji objętych zakresem art. 119 Traktatu i dyrektyw: 75/117/EWG, 76/207/EWG, oraz w zakresie w jakim dotyczy to dyskryminacji ze względu na płeć, 92/85/EWG i 96/34/WE;
 - b) każdego postępowania cywilnego lub administracyjnego dotyczącego sektora publicznego lub prywatnego, które zapewnia środki zadośćuczynienia zgodnie z prawem krajowym stosownie do środków, o których mowa w lit. a), z wyłączeniem postępowań pozasądowych o charakterze dobrowolnym albo przewidzianych w prawie krajowym.
2. Niniejsza dyrektywa nie ma zastosowania do postępowań karnych, o ile Państwa Członkowskie nie postanowią inaczej.

Artykuł 4

Ciężar dowodu

1. Państwa Członkowskie podejmą takie działania, jakie są niezbędne, zgodnie z ich systemami prawnymi, w celu zapewnienia że, jeśli osoby, które uznają się za skrzywdzone, ponieważ nie została do nich zastosowana zasada równości traktowania, przedstawią przed sądem lub właściwą władzą fakty, z których można domniemywać istnienie bezpośredniej lub pośredniej dyskryminacji, zadaniem strony pozwanej będzie udowodnienie, że zasada równości traktowania nie została naruszona.
2. Niniejsza dyrektywa nie stanowi przeszkody, by Państwa Członkowskie wprowadziły korzystniejsze dla strony skarżącej zasady dowodowe.
3. Państwa Członkowskie nie muszą stosować ust. 1 do postępowań, w których zbadanie okoliczności faktycznych sprawy jest zadaniem sądu lub kompetentnego organu.

Artykuł 5

Informacja

Państwa Członkowskie zapewnią, że środki podjęte na mocy niniejszej dyrektywy, oraz przepisy już obowiązujące, zostaną podane do wiadomości wszystkich zainteresowanych osób, za pomocą wszystkich stosownych środków.

Artykuł 7

Zasada niepogarszania sytuacji pracowników

Wprowadzenie w życie niniejszej dyrektywy nie będzie w żadnych okolicznościach wystarczającą podstawą do zmniejszenia ogólnego poziomu ochrony pracowników w dziedzinach, do których ma ona zastosowanie, bez uszczerbku dla prawa Państw Członkowskich do reagowania na zmiany sytuacji poprzez wprowadzenie przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych, które różnią się od obowiązujących w momencie notyfikacji niniejszej dyrektywy, jeżeli spełnione są minimalne wymagania niniejszej dyrektywy.

Artykuł 7

Wprowadzenie w życie

Państwa Członkowskie wprowadzą w życie przepisy ustawowe, wykonawcze i administracyjne konieczne do wykonania niniejszej dyrektywy przed dniem 1 stycznia 2001 r. Niezwłocznie powiadomią o tym Komisję.

Środki przyjęte przez Państwa Członkowskie będą zawierać odniesienie do niniejszej dyrektywy lub odniesienie to powinno towarzyszyć ich urzędowej publikacji. Metody dokonywania takiego odniesienia zostaną ustanowione przez Państwa Członkowskie.

Państwa Członkowskie prześlą Komisji w terminie dwóch lat od wejścia w życie niniejszej dyrektywy wszystkie informacje konieczne, aby umożliwić Komisji składanie Parlamentowi Europejskiemu i Radzie raportów dotyczących stosowania niniejszej dyrektywy.

Artykuł 8

Niniejsza dyrektywa skierowana jest do Państw Członkowskich.

Sporządzono w Brukseli, dnia 15 grudnia 1997 r.

W imieniu Rady

J.-C. JUNCKER

Przewodniczący